

Biblioteka
ŽESTINA

Urednik
Marko Vojnović

LUIZ PENI

MRTVA PRIRODA

Sa engleskog prevela
Vesna Stojković

**Čarobna
knjiga**

Ovu knjigu, kao i svoje srce, poklanjam Majklu

JEDAN

Gospodica Džejn Nil preminula je u ranojutarnjoj izmaglici u nedelju, na Dan zahvalnosti. Bilo je to poprilično iznenađenje za sve. Smrt gospođice Nil nije bila prirodna, osim ako verujete da se sve dešava onako kako treba. Ako je tako, onda je Džejn Nil sedamdeset šest godina hodala ka tom konačnom trenutku, kada ju je smrt sustigla u blistavoj javorovoj šumi na rubu sela Tri Bora. Pala je raširenih ruku i nogu, kao da pravi anđele u svetlom i krhkom lišću.

Glavni inspektor Arman Gamaš iz policije Kvebeka je kleknuo; kolena su mu zaškripala poput pucnja iz lovačke puške, a njegove velike, izražajne šake lebdele su iznad malenog kruga krvi, kojom je bio zamrljan njen mekani kardigan, kao da bi, poput mađioničara, mogao da ukloni ranu i vrati ženu u život. Ali nije mogao. To nije bio njegov dar. Srećom po Gamaša, imao je druge. Na pola puta ga je dočekaao miris naftalina, parfem njegove bake. Džejnине blage i dobrodušne oči zurile su kao da su iznenađene što ga vide.

On je bio iznenađen što vidi nju. To je bila njegova mala tajna. Ne kao da ju je nekada ranije video. Ne. Njegova mala tajna bila je to što ga je, u srednjim pedesetim, na vrhuncu duge karijere koja sada očigledno stagnira, nasilna smrt i dalje iznenađivala. Što je bilo čudno za šefa Odeljenja za ubistva i možda razlog zbog kog nije dogurao dalje u ciničnom svetu policije. Gamaš bi uvek gajio nadu da je možda neko pogrešio, da nema tela. Ali nije bilo greške u vezi sa sve ukočenijom gospođicom Nil. Uspravio se uz pomoć inspektora Bovuara, zakopčao svoj *berberi* mantil da se zaštiti od oktobarske hladnoće i zamislio se.

I Džejn Nil je kasnila, ali u sasvim drugom smislu, nekoliko dana ranije. Dogovor je bio da se nađe sa svojom dragom prijateljicom i komšinicom Klarom Morou na kafi u seoskom bistrrou. Klara je sedela za stolom pored prozora i čekala. Strpljenje joj nije bilo jača strana. Mešavina kafe s mlekom i nestrpljenja proizvodila je izvanrednu vibraciju. Blago drhteći, Klara je zurila kroz prozor s rešetkastim oknima u seoski trg, stare kuće i javorova stabla, koja su opasivala seoski trg. Drveće, koje je poprimalo zadivljujuće nijanse crvene i ćilibara, bilo je gotovo jedina stvar koja se zaista menjala u ovom dostojanstvenom selu.

Kroz uokvireno prozorsko okno videla je pikap kako se polako spušta niz Di Mulenovu ulicu ka selu, sa prelepom šarenom košutom nehajno prebačenom preko haube. Kamionet je polako kružio oko seoskog trga, zaustavljajući meštane usred koraka. Bila je sezona lova i ovo je bila lovačka teritorija. Ali lovci poput ovih uglavnom su dolazili iz Montreala ili drugih gradova. Iznajmljivali bi pikapove i vrebali po zemljanim putevima u zoru i sumrak poput divovskih životinja u vreme za hranjenje, tražeći jelene. A kad bi ugledali jelena, polako bi se zaustavili, iskočili iz kamioneta – i pucali. Klara je znala da nisu svi lovci bili takvi, ali dovoljno njih jeste. Ti isti lovci bi zatim vezali jelena za haubu svog kamioneta i vozili se po selu, s uverenjem da je mrtva životinja dokaz da je to delo velikih ljudi.

Svake godine bi lovci pucali u krave, konje, kućne ljubimce i jedni u druge. A, začudo, ponekad bi pogodili i sami sebe, možda u nekom psihotičnom napadu u kome su od sebe pomislili da su večera. Mudar je bio onaj koji je znao da je nekim lovcima – ne svim, ali nekim – teško da razlikuju bor od jarebice ili čoveka.

Klara se pitala šta se desilo s Džejn. Retko je kasnila, pa joj se to moglo oprostiti. Klara je mnogima lako opraštala većinu stvari. Iсуviše lako, često ju je upozoravao muž Piter. Ali Klara je imala svoju malu tajnu. Nije zaista opraštala baš sve. Većinu stvari da. Ali neke je potajno čuvala i grlila da bi ih posećivala u trenucima kada joj zatreba uteha zbog tuđe neljubaznosti.

Mrvice kroasana rasule su se po primerku novina *Montreal gazet* ostavljenom na stolu. Između komadića Klara je preletela pogledom preko naslovâ: 'Kvebečka stranka obećava da će održati referendum o suverenitetu', 'Zaplenjena droga u gradskim opštinama', 'Planinari nestali u parku Tremblan'.

Klara je podigla pogled sa sumornih naslova. Ona i Piter odavno više nisu pretplaćeni na montrealske novine.

Neznanje je zaista bilo blaženstvo. Više su voleli lokalne novine *Vilijamsburg kaunti njuz*, gde su mogli da čitaju o Vejnovoj kravi, ili o Gilenu kome su unuci došli u posetu, ili o jorganu koji se prodaje na aukciji za starački dom. S vremena na vreme Klara bi se zapitala da li zapravo beže, od stvarnosti i odgovornosti. Onda bi shvatila da je nije briga. Osim toga, sve ono što joj je zaista bilo potrebno da preživi saznala bi upravo ovde, u *Olivjeovom bistrou*, u srcu Tri Bora.

„Miljama si daleko”, začuo se poznat i drag glas. Bila je to Džejn, zadihana i nasmejana, s licem naboranim od smeha, zajapurenim od jesenje svežine i žustrog hoda od njene kućice do gradskog trga.

„Izvini što kasnim”, prošaptala je Klari na uvo dok su se grlile, jedna sićušna, bucmasta i zadihana, druga trideset godina mlađa, vitka i još uvek drhtava od udara kofeina. „Drhtiš”, rekla je Džejn, sela i naručila svoju kafu s mlekom. „Nisam znala da ti je toliko stalo.”

„Prļjava stara veštice”, nasmejala se Klara.

„Jutros baš jesam, to sigurno. Jesi li čula šta se dogodilo?”

„Ne, šta se dogodilo?” Klara se nagnula napred, nestrpljivo iščekujući vesti. Ona i Piter bili su u Montrealu, kupovali platna i akrilne boje za svoj rad. Oboje su bili umetnici. Piter, uspešan. Klara još uvek neotkrivena i, kako su mnogi njihovi prijatelji potajno mislili, tako će verovatno i ostati, ako nastavi da stvara ta svoja nedokučiva dela. Klara je morala priznati da je njena serija materica-ratnica uglavnom prošla neshvaćeno kod šire publike, iako su njeni predmeti za kuću sa napumpanom kosom i ogromnim stopalima

doživeli izvestan uspeh. Prodala je jedan. Ostali, pedesetak njih, bili su u njihovom podrumu, koji je veoma ličio na radionicu Volta Diznija.

„Ne”, prošaputala je Klara nekoliko minuta kasnije, iskreno šokirana. Za dvadeset pet godina, koliko je živela u Tri Bora, nikada nije čula da se dogodio neki zločin. Vrata su se zaključavala samo zbog komšija, ne bi li ih to sprečilo da ostavljaju korpe sa tikvicama u vreme berbe. Istina, kako je jasno isticao naslov u *Gazeti*, postojao je još jedan zasad koji se po količini mogao meriti s tikvicama: marihuana. Ali oni koji u to nisu bili uključeni trudili su se da se ne osvrću na to.

Osim toga, nije bilo zločina. Nije bilo provala, vandalizama, napada. U Tri Bora nije bilo čak ni policije. S vremena na vreme Robert Lemje iz lokalne policije provezao bi se seoskim trgom, tek da stavi do znanja da je tu, ali za to nije bilo stvarne potrebe.

Do tog jutra.

„Da nije neka šala?” Klara se mučila da prihvati ružnu sliku koju je Džejn dočarala.

„Ne. Nije bila šala”, rekla je Džejn, prisećajući se. „Jedan od momaka se nasmejao. Sad kad razmislim, bilo mi je nekako poznato. To nije bio smeh zbog nečeg smešnog.” Džejn je uprla svoje bistre plave oči u Klaru. Oči pune čuđenja. „To je bio zvuk koji sam čula kao učiteljica. Ne često, hvala bogu. To je zvuk koji dečaci ispuštaju kad povređuju nešto i u tome uživaju.” Džejn je zadrhtala setivši se i čvršće se umotala u kardigan. „Ružan zvuk. Drago mi je što nisi bila tamo.”

Rekla je to baš u trenutku kada je Klara posegla za Džejn preko okruglog stola od tamnog drveta, uhvatila je za hladnu, sićušnu ruku i poželela da je ona bila tamo umesto Džejn.

„Kažeš da su to bila samo deca?”

„Nosili su skijaške maske, pa je bilo teško reći, ali mislim da sam ih prepoznala.”

„Ko su bili?”

„Filip Kroft, Gas Henesi i Klod Lapjer”, prošaputala je Džejn imena, osvrnuvši se kako bi se uverila da ih niko ne prisluškuje.

„Jesi li sigurna?” Klara je poznavala sva tri dečaka. Nisu baš bili uzorni momci, ali nisu delovali ni kao neko ko bi mogao da uradi takvo nešto.

„Nisam”, priznala je Džejn.

„Bolje nemoj nikom drugom da kažeš.”

„Sad je kasno.”

„Kako to misliš 'kasno'?”

„Izgovorila sam njihova imena jutros, dok se to dešavalo.”

„Izgovorila si njihova imena šapatom?” Klara je osećala kako joj krv juri iz prstiju i nogu ka središtu tela, ka srcu. Molim te, molim te, molim te, molila je u sebi.

„Viknula sam.”

Videvši izraz na Klarinom licu, Džejn je požurila da se opravda. „Htela sam da ih zaustavim. Uspelo je. Stali su.”

Džejn je i dalje mogla da vidi dečake kako beže, spotičući se niz Di Mulen, izlazeći iz sela. Onaj sa maskom jarkozelene boje okrenuo se da je pogleda. Sa šaka mu je još uvek curilo pačje đubrivo. Đubrivo koje je bilo ostavljeno kao jesenje gnojivo za cvetne leje na seoskom trgu, ali još uvek nije bilo rasejano. Poželela je da vidi izraz na dečakovom licu. Da li je bio ljut? Uplašen? Da li ga je to zabavljalo?

„Dakle, bila si u pravu. U vezi sa njihovim imenima, mislim.”

„Verovatno. Nisam verovala da ću ikad doživeti dan da se ovakvo nešto dogodi ovde.”

„Zato si zakasnila? Morala si da počistiš?”

„Da. Odnosno, ne.”

„Možeš li da budeš neodređenija?”

„Možda. Ti si u žiriju za sledeću izložbu *Arts Viliijamsburga*, zar ne?”

„Da. Sastajemo se po podne. Piter je takođe u žiriju. Zašto?” Klara se gotovo plašila da diše. Da li je moguće? Posle sveg ubeđivanja,

nežnog zadirkivanja i ponekad ne baš nežnog guranja, da li će Džejn to konačno uraditi?

„Spremna sam.” Džejn je ispustila najdublji uzdah koji je Klara dotad videla. Njegova silina raznela je oblak mrvica kroasana s naslovne strane *Gazete* u Klarino krilo.

„Zakasnila sam”, rekla je Džejn polako, a ruke su počele da joj drhte, „jer sam morala da odlučim. Imam jednu sliku koju bih želela da prijavim za izložbu.”

A onda je zaplakala.

Džejnina umetnost je oduvek bila javna tajna u Tri Bora. S vremena na vreme neko bi šetajući po šumi ili poljem nabasao na nju, zadubljenu u platno. Ali tražila je od njih da se zakunu da neće prići, da neće zagledati, da će skrenuti pogled kao da su svedoci nečeg gotovo opscenog i da svakako o tome nikada neće pričati. Jedini put kada je Klara videla Džejn ljutu bilo je kada joj je Gabri prišao s leđa dok je slikala. Mislio je da se šalila kada ih je upozorila da nikada ne gledaju.

Prevario se. Bila je smrtno ozbiljna. Trebalo je zapravo nekoliko meseci da Džejn i Gabri povrate normalan prijateljski odnos; oboje su se osećali izdano. Ali njihova prirodna dobrodušnost i međusobna naklonost izlečile su taj raskol. Ipak, bila je to lekcija za sve.

Niko nije smeo da vidi Džejninu umetnost.

Sve do sada, očigledno. Ali sada je umetnica bila preplavljena toliko snažnim emocijama da je sedela u *Bistrou* i plakala. Klara je bila i užasnuta i uplašena. Pogledala je krišom oko sebe, delom nadajući se da niko ne gleda, a delom očajnički želeći da neko ipak gleda i da zna šta treba da uradi. Tada je sebi postavila jednostavno pitanje koje je uvek nosila sa sobom i kome se obraćala kao brojanici. Šta bi Džejn uradila? I odmah je znala odgovor. Džejn bi je pustila da plače, pustila bi je da jadikuje. Pustila bi je da baca posuđe, ako joj je to bilo potrebno. I Džejn ne bi pobešla. Kad bi oluja prošla, Džejn bi i dalje bila tu. I zagrlila bi Klaru, utešila je i stavila joj do znanja